

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

3-son (5-jild)
2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 3 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urinbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Mansurov Ulug'bek Umarovich</i> FARG'ONA VODIYSI SHAHARLARIDA TIBBIYOT TIZIMIDAGI O'ZGARISHLAR (1917-1990-YILLAR)	12-20
<i>Yuldashev Ulugbek Kadirjanovich</i> O'ZBEKISTONDA PROFESSIONAL TA'LIM BOSQICHIDA DUAL TA'LIM SHAKLINING JORIY QILINISHI TARIXI	21-27
<i>Bobobekova Nargiza Ismatullayeva</i> JIZZAX VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI FAOLIYATI TARIXI (XIX ASR IKKINCHI YARMI - XX ASR BOSHLARI)	28-33
<i>Esanova Nilufar</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONNING YENGIL SANOAT SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR BILAN HAMKORLIGI	34-37
<i>Tursunov Bekzot Yandashevich</i> QO'QON XONLIGI QO'SHININING QUROL-ASLAHALARIGA OID	38-45
<i>Давлетмуратов Куралбай Хожамуратович</i> АНТИЧНЫЕ И СРЕДНЕВЕКОВЫЕ ЗООМОРФНЫЕ МЕТАЛЛИЧЕСКИЕ ИЗДЕЛИЯ ХОРЕЗМА	46-52
<i>Raximov Bektosh, Tashmuradov Umidbek</i> AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA TASHQI DIPLOMATIK ALOQALARNING DAVLAT SIYOSIY TARAQQIYOTIDAGI AHAMIYATI	53-57
<i>Otaxanov Alisher Mamadaliyevich</i> TEMURIY MALIKALARNING ILM-FAN VA IJTIMOIIY TARAQQIYOTGA QO'SHGAN HISSALAR	58-64
<i>Xakimov Ravshan Raimovich</i> MIRZACHO'LNING ETNOEKOLOGIK MUAMMOLARI	65-74
<i>Ergashev Jahongir Yunus o'g'li</i> TURK XOQONLIGINING BOSHQARUVIDA IMPERIYACHILIK XUSUSIYATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	75-82

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Gabriel Ayodeji Ogunmola</i> ЦИФРОВОЙ ДИВИДЕНД: ИЗУЧЕНИЕ ПОТЕНЦИАЛА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	83-96
<i>Abdullayev Altinbek Yangibayevich</i> KORXONANING KOMPLEKS ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI VA QO'SHIMCHA MAHSULOT ISHLAB CHIQUARISH HISOBINI YURITISHNING USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	97-113
<i>Komolov Odiljon Sayfidinovich</i> KREDIT TASHKILOTLARINI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING TAHLILI	114-123

<i>Shaislamova Nargiza Kabilovna</i> MAMLUKAT IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING ROLI	124-134
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Xoshimjanovich</i> KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING AYLANMA MABLAG'LARINI SHAKLLANTIRISH VA UNDAN SAMARALI FOYDALANISH USULLARI	135-147
<i>Abdimurodov Baxrom, Abdimurodov Bahodir</i> AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA XODIMLARGA HAQ TO'LANADIGAN HAR YILGI MEHNAT TA'TILINI RASMIYLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH	148-152
<i>Matkarimov Inomjon, Yuldashbayev Azizullo</i> BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH	153-158
<i>Исламмутидинова Дина Файзрахмановна</i> ТРАНСФОРМАЦИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ КОНЕВОДСТВА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНИ	159-166
<i>Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich</i> OVQATLANISH XIZMATLARI SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINI RIVOJLANTIRISH BORASIDA TAVSIYALAR	167-176
<i>Джуманиязов Уббинияз Исмайл улы</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ КИТАЯ	177-183
<i>To'lov Ulug'bek Toshmamatovich</i> YERLARNI BAHOLASH VA SOLIQQA TORTISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	184-193
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich,</i> IJTIMOIY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKTNING INSON SALOHİYATIGA TA'SIRI	194-200
<i>Tashanov Abduxoliq</i> QADIMGI SHARQ MANBALARIDA INSON BUZG'UNCHILIGI HAQIDAGI QARASHLAR ...	201-206
<i>Muhamedov Asror Asadovich</i> UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI YARATISHDA YUSUF XOS HOJIB FALSAFIY MEROSIDAN FOYDALANISH	207-213
<i>Жумаева Шахло Суюновна</i> ВОПРОС НРАВСТВЕННОГО СОВЕРШЕНСТВА В УЧЕНИИ АХМАДА ЯССАВИ	214-219
<i>Eshonqulov Laziz Norqobul o'g'li</i> HAJVIYLIKNING PSIXOLOGIK IJTIMOIY-MADANIY VA ESTETIK XUSUSIYATI	220-224
<i>G'ulomov Zuxriddin Baxromjon o'g'li</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA YOLG'ON AXABOROTLARNING MAZMUN-MOHİYATI VA KONSEPTUAL ASOSLARI	225-231
<i>Xaitov Lazizbek Azamatovich</i> HAKIM TERMIZIYNING FALSAFIY TA'LIMOTI	232-236

<i>Ortiqov Shahriddin</i> SHAXS ESTETIK ONGI VA MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA TEATR SAN'ATINING O'RNI	237-241
<i>Toshboboeva Munavar</i> IJTIMOIY-MA'NAVIY MUHIT BARQARORLIGIDA XOTIN-QIZLARNING ISHTIROKI	242-248
<i>Murotov Elyor Narzillo o'g'li</i> YANGI O'ZBEKISTONNING TARAQQIYOT STRATEGIYALARINING UZVIYLIGI VA FALSAFIY TAHLILI	249-255
<i>Soipova Mavjuda Karimjanovna</i> FAZL IBN AHMAD TA'LIMOTIDA NUR VA HARAKAT MASALASI	256-260
<i>Ashurova Xurshida Sag'dullaevna</i> HOJI MUIN ZAMONDOSHI SHOKIR MUXTORINING HAYOTI VA FAOLIYATI HAQIDAGI QARASHLARI	261-264
<i>Karimov Anvarjon Lutfilloyevich</i> IBN SINO FALSAFIY MEROSIDA AXLOQI MASALASI	265-269
<i>Shakambarov Abdurashid Abdujabbarovich</i> MA'NAVIY MARGINALLASHUV DAN HIMOYALANISHDA XORIY TAJRIBASI	270-275
<i>Samadov Jonmurod</i> JALOLIDDIN RUMIY GNOSEOLOGIASINING ZAMONAVIY TAHLILI	276-280
<i>Barnoev Sanjar Qurbonovich</i> YUSUF HAMADONIYNING INSON VA KOINOT UYG'UNLIGIGA OID TA'LIMOTIDA ME'YOR MASALALARI	281-286
<i>Ярлакабов Джамшид Мамасултонович</i> СВОБОДА И НЕОБХОДИМОСТЬ КАК ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ ГЛОБАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	287-291
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Isanova Feruza Tulqinovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING SINXRON TAHLILI	292-297
<i>Xayrullayeva Shahzoda Farhod qizi</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA SALBIY VA IJOBIY HIS TUYG'ULARNI LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI	298-303
<i>Tadjiyeva Mastura, Umarxonova Dilafruz</i> INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARIDA "BOYLIK" VA "FAQIRLIK" KONSEPTLARINING AKSIOLINGVISTIK TAHLILI	304-308
<i>Sharipova Nilufar Shaxrillo qizi</i> ZAMONAVIY DUNYO ADABIYOTIDA XALQ KULGISI ASOSIDA KELIB CHIQQAN YANGI BADIY SHAKLLAR	309-312
<i>Ochilova Gulnoza Farxod qizi</i> NUTQ BIRLIKLARI MASALASINING UMUMIY TILSHUNOSLIKDAGI TALQINI	313-316
<i>Alqarov Nazarbek Alisher o'g'li</i> IT MOTIVINING DUNYO VA O'ZBEK ADABIYOTSHUNOSLIGIDA O'RGANILISHI	317-322

<i>Abdusalomov Firuz Abduxoliqovich</i> HARBIY DISKURSDA BUYRUQNING VOQELANISHI	323-329
<i>Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna</i> STYLISTIC AND LINGUACULTUROLOGICAL FEATURES OF IMPLICATURES IN ENGLISH AND UZBEK ANECDOTES	330-333
<i>Safarova Farida, Toshkulova Madinabonu</i> THE STUDY OF TEXT LINGUISTIC	334-337
<i>Amonova Dilshoda Azamat qizi</i> ADABIYOTDA BADIY OBRAZ TUSHUNCHASI VA UNING XUSUSIYATLARI (DEN BRAUNNING "DA VINCHI SIRI" ROMANI MISOLIDA)	338-343
<i>Sultonova Gulchehra Xusanovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILI NAMUNASI SIFATIDA AFORIZMLARNING MADANIY VA FALSAFIY JIHATLARI	344-348
<i>Makhmudova Mutabar Dustmukhammad kizi,</i> CAUSES OF STEREOTYPE OCCURRENCE	349-353
<i>Sadullaeva Matlyuba Akhrorovna,</i> NUMERIC MYSTERIES: THE ROLE OF NUMBERS AND SYMBOLISM IN "THE DA VINCI CODE"	354-359
<i>Khusenova Shosura Toshtemirovna,</i> DOCTORS' ATTITUDES TOWARD LEARNING ENGLISH: A NEEDS ANALYSIS REPORT	360-363
<i>Mamajanova G'uncha, Shakirova Saida</i> EKVIVALENTLIK VA TAFOVUT MEZONLARI ASOSIDA O'ZBEK VA INGLIZ METAFORALARINING QIYOSIY TAHLILI	364-368
<i>Saydullayeva Dilrabo Ilxom qizi</i> SODIQIY AFSHORNING "MAJMA UL-HAVAS" TAZKIRASI VA UNING O'ZBEK TAZKIRASHUNOSLIGIDAGI AHAMIYATI	369-372
12.00.00 - YURIDIK FANLAR	
<i>Нурпеисов Еркеш, Ибраева Алуа, Сманова Акмарал</i> КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТРИАДЫ В ИСТОРИЧЕСКОМ ВЫБОРЕ КАЗАХСТАНА	373-379
<i>Камалов Мансурхон Мухтарович</i> К ВОПРОСУ О КОНФЛИКТЕ ИНТЕРЕСОВ В КОРПОРАТИВНЫХ ОТНОШЕНИЯХ	380-385
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> QONUN BUZILISHI, UNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA BUNGA IMKONIYAT YARATIB BERAYOTGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH TO'G'RISIDAGI PROKUROR TAQDIMNOMASINING MAZMUNI VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR	386-394
<i>Xolov Utkir Shomurodovich,</i> QONUNYI KUCHGA KIRGAN SUD Hujjatlari Yangi Ochilgan Holatlar bo'yicha qayta ko'rishning ayrim masalalari	395-399
<i>Kuldoshev Ulug'bek Otabek o'g'li</i> KASB YUZASIDAN O'Z VAZIFALARINI LOZIM DARAJADA BAJARMASLIK VA XAVF OSTIDA QOLDIRISH JINOYATLARINING SUBYEKTI VA ULARNING FARQLI JIHATLARI	400-407

<i>Ибрагимова Сабина Эркиновна</i> К ВОПРОСУ О ДАЛЬНЕЙШЕЙ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ПРАВОСУДИЯ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ, В УГОЛОВНО- ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	408-413
<i>Avezov Dilshod Sadulayevich</i> MAHALLIY KENGASH DEPUTATINI CHAQIRIB OLISH MASALALARI VA UNING XUSUSIYATLARI	414-418
<i>Haydarov Jaloliddin Hamza o'g'li</i> VALYUTA QIMMATLIKLARINI QONUNGA XILOF RAVISHDA OLISH YOKI O'TKAZISH JINOYATINING PREDMETI TAHLILI	419-423
<i>Zairov Asadbek Sayfullo o'g'li</i> INKLYUZIV TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA QONUNCHILIK BAZASINING ROLI	424-432
<i>Karimov Bekmurodjon Anvarjonovich</i> BMT INSON HUQUQLARI BO'YICHA SHARTNOMAVIY ORGANLARI TIZIMINI KUCHAYTIRISH	433-442
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i> ZAMONAVIY OLIY TA'LIMDA KREATIVLIKNI TASHXISLASH METODIKALARINI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	443-449
<i>Raxmatov Otabek Urinbosarovich</i> "JISMONIY TARBIYA VA SPORT PEDAGOGIKASI" FANINING BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA VA SPORT FAOLIYATI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDAGI AHAMIYATI	450-455
<i>Xamroyev Samijon Salimovich</i> SPORT TO'GARAGI MAHG'ULOTLARIGA TALABALAR QIZIQISHLARINI SHAKLLANTIRISHDA UZLUKSIZLIKNI TA'MINLASH VOSITALARI	456-461
<i>Berdiyeva Nilufar Ibodullayevna</i> TALABALARDA INSHONING MAZMUNII- MANTIQUIY BAYON QILINISHIGA DOIR BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALARNI SHAKLLANTIRISH	462-467
<i>Ortiqov Bekruh Baxodir o'g'li</i> ZAMONAVIY VOLEYBOLCHILARNING JISMONIY TAYYORGARLIGI VA BIOMEXANIK XUSUSIYATLARI HAMDA SAMARADORLIKKA TA'SIRI	468-472
<i>Jumayeva Xulkarxon Muxammadjonovna</i> TALABALARNI INVARIANTIV VA VARIATIV TAHDIDLARDAN HIMOYALASHNING PEDAGOGIK STRATEGIYASI	473-480
<i>Avliyaqulov Tolib Xolmurodovich,</i> TALABALAR KASBIY-AXLOQIY TAYYORGARLIGIGA QADRIYATLARGA ASOSLANGAN YONDASHUV	481-486
<i>O'tashev Xasan Nematullayevich</i> OLIIY TA'LIM MUASSASASIDA SPORT ISHLARINING USTUVOR VAZIFASI SIFATIDA SPORT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM JIHLATLARI	487-492
<i>Axmadjanov Doniyor Baxtiyor o'g'li</i> BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHISINING AXLOQIY YETAKCHILIGI VA KASBIY FAZILATLARI	493-500

<i>Mengliyev Bobur Normamatovich</i> O'QITUVCHILARNI PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI TAHLIL QILISH USULLARI	501-507
<i>Gafforov Alisher Xolmurodovich</i> PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARI RAQAMLI TA'LIM RESURLARINI LOYIHALASH, TIZIMLASHTIRISH VA UNING MAZMUNI	508-518
<i>Qurbonova Bonu Quvondiq qizi</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI KITOBGA QIZIQTIRISH: SAMARALI USULLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	519-524
<i>Zubaydullayev O'ktam Raim o'g'li</i> O'QUVCHI SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA SAN'ATNING O'RNI	525-529
<i>Raximov Nurillo Narzullaevish</i> BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHISINI KASBIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR	530-538
<i>Ergashova Munisa Hoshim qizi</i> MUSTAQIL TA'LIMNI O'YINLAR ORQALI TASHKIL ETISH	539-543
<i>Nuriddinova Madina, Nuriddinov Muhriddin</i> USING WIKI-TECHNOLOGY TO IMPROVE STUDENTS' WRITING COMPETENCE	544-552
<i>Kalekeeva Sarbinaz Turkmenbaevna,</i> O'QUVCHILARNING MANTIQUIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	553-560
<i>Nasriddinova Hulkar Komiljonovna,</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BOSHLANG'ICH SINFLAR MATEMATIKA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI IMKONIYATLARI	561-565
<i>Evatov Saminjon Sobirovich</i> JAMOAVIY FAOLIYATNI TASHKIL ETISH ASOSIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH	566-572
<i>Samatova Shohsanam Xolmuhammad qizi</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOGNITIV YONDASHUV ASOSIDA TIZIMLI FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	573-577
<i>Idrisov Mironshoh Ilyos o'g'li</i> TALABALARNI JISMONIY TARBIYA, SPORT VA TURIZM VOSITALARI BILAN SOG'LOMLASHTIRISH TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	578-582
<i>Nasriddinova Nilufar Shuxrat qizi</i> 1-SINF ONA TILI DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING INTENSIVLIGINI TA'MINLASH METODIKASI	583-587
<i>Yavkochdiyeva Dilafruz</i> TALABALARNI PEDAGOGIK KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA "STAATE" INNOVATSION TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH	588-593

Received: 16 February 2025

Accepted: 5 March 2025

Published: 20 March 2025

Article / Original Paper

PREPARATION OF THE TRANSLATOR-TO-PLAY MUSIC TEACHER FOR PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL ACTIVITY: PROBLEMS AND SOLUTIONS

Rakhimov Nurillo Narzullaevish

Gulistan State Pedagogical Institute,
acting associate professor of the
"History and Art History" department

Abstract. This article describes the author's own thoughts on yesterday and today's situation in the preparation of future music teachers of secondary schools in pedagogical higher educational institutions, on the work necessary to be done in the future in the preparation of specialists.

Keywords: educational system, research, music teacher, future, analysis, pedagogy, methodology, aesthetic education, ideological-moral, pedagogical conditions, aesthetic taste, folk music, musical-aesthetic, music culture, components.

BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHISINI KASBIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR

Raximov Nurillo Narzullaevish

Guliston davlat pedagogika instituti
"Tarix va san'atshunoslik" kafedrasida dotsenti v.b.

Annotatsiya. Ushbu maqola pedagogik oliy ta'lim muassasalarida umumta'lim maktablarining bo'lajak musiqa o'qituvchilarini tayyorlashdagi kechagi va bugungi holati, mutaxassislarni tayyorlashdagi kelajakda qilinishi zarur bo'lgan ishlar yuzasidan muallifning o'z fikrlari bayon qilingan.

Kalit so'zlar: ta'lim tizimi, tadqiqotlar, musiqa o'qituvchisi, bo'lajak, tahlil, pedagogika, metodika, estetik tarbiya, g'oyaviy-axloqiy, pedagogik shart-sharoitlar, estetik did, xalq musiqasi, musiqiy-estetik, musiqa madaniyati, komponentlar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I3Y2025N80>

Kirish. Mamlakatimizda uzluksiz ta'lim tizimi muassasalari uchun yetuk malakali mutaxassis pedagog kadrlar tayyorlash ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning barcha bosqichlarida ustuvor masalalardan biri bo'lib kelgan. Bugungi kunda ham yuksak darajadagi zamon talablariga javob bera oladigan pedagog kadrlarni tayyorlash ta'lim sohasidagi davlat siyosati darajasidagi dolzarb masala hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil, 2-fevraldagi "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi PQ-112 qaroriga ko'ra: musiqa san'ati bo'yicha professional ta'lim hamda oliy ta'lim to'g'risidagi hujjatga ega bo'lgan, kamida 3 ta milliy musiqa cholg'ularida mahorat bilan kuy ijro eta oladigan mutaxassislarni tayyorlash oliy ta'lim oldiga juda ham dolzarb vazifalarni qo'yimoqda. [1]

Xuddi shuningdek, Prezidentning 2024-yil 15-noyabrdagi "Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa madaniyati fani o'qitilishini tubdan takomillashtirish hamda musiqa

madaniyati fani o'qituvchilarining kasbiy faoliyatini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" qarori asosida musiqa madaniyati fani o'qituvchilari faoliyatini yanada qo'llab-quvvatlash tizimi takomillashtiriladi.

Shundan kelib chiqqan holda 2024-yil 26-noyabr kuni poytaxtdagi Simpoziumlar saroyida soha mas'ullari, umumta'lim, musiqa va san'at maktablari pedagoglari bilan muloqot o'tkazdi.

Yig'ilishda: musiqa fani o'qituvchilarining pedagogik faoliyatini yuqori baholash va ularga yaratgan sharoitlarni yaxshilash, musiqa madaniyati fani o'qituvchilarining bilim darajasi va kasbiy mahoratini baholash va malaka oshirish, o'qituvchilarga toifa berish, malaka oshirish tizimi dual ta'lim asosida amalga oshirilishi, musiqa madaniyati fani o'qituvchilari uchun ham milliy sertifikat berish va sertifikatga ega bo'lgan o'qituvchilarga ustamalar berish, barcha maktablarda musiqa madaniyati fanini o'qitish bo'yicha zarur moddiy-texnik baza yaratilib, milliy va zamonaviy cholg'u asboblari bilan ta'minlash, har bir musiqa fani o'qituvchisi o'z kasbining mohir ustasi bo'lishi, o'quvchi va shogirdlariga eng avvalo o'zi ibrat, namuna bo'la olishi, buning uchun doimo o'z ustida ishlashi lozimligi haqida juda chuqur fikrlar bildirildi.

Pedagogik tadqiqotlarda o'qituvchi kadrlarni tayyorlash va uning kasbiy mahoratiga katta e'tibor berilib, uning shaxsiy sifatlariga qo'yiladigan talablar har tomonlama o'rganilmoqda.

O'qituvchining jamiyat hayotida tutgan o'rni va fanni o'qitish mahorati bugungi kun talablari darajasida bo'lmog'i lozim. Ayniqsa, bo'lajak musiqa o'qituvchilarining o'quvchilar bilan munosabati yanada murakkab va nozik hisoblanadi.

Maktab o'quvchisining hayotida birinchi o'qituvchi alohida o'rin tutadi. Chunki, bolaning bog'chadagi hayoti markazida bo'lgan o'yin faoliyati endi maktabda yangi, jiddiy ya'ni, o'qish faoliyati bilan almashadi. Maktab bola hayotining markazi bo'lib qoladi. O'qituvchi o'qitadi, o'quvchining yutuqlarini baholaydi, qiynalib qolganda yordam beradi. Shuning uchun ham o'qituvchi o'quvchi uchun barcha ishlarda eng yaqin yordamchi, oliy nufuzli inson hisoblanadi. O'quvchining o'qishga, o'qituvchiga, mehnatga, tabiatga va hokazo, hayotning barcha ko'rinishlariga bo'ladigan munosabati maktabdagi birinchi qadamiga bog'liq bo'ladi. Shaxsning shakllanishiga bolalik yoshidan poydevor qo'yiladi. Shuning uchun ham tarbiyaning barcha ta'sir kuchi bo'lajak axloqli insonning xarakterini, irodasini, bilimni shakllantirishga qaratmog'i kerak. "Bola boshidan" deganlaridek, bu bo'lajak musiqa o'qituvchisi zimmasiga juda katta mas'uliyatni yuklaydi.

Bo'lajak musiqa o'qituvchisi kasbiy sifatlardan tashqari shaxsiy sifatlarga ham ega bo'lishi juda muhimdir. Keng dunyoqarash va turli fanlardan katta ilmiy xazinasini bor o'qituvchigina nimani va qanday o'qitish, qanday yo'nalishda tarbiyalash muammolarini hal qilishga qodirdir.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Rossiyalik professor V.A.Slastenin o'zining tadqiqot ishlarida o'qituvchi shaxsining kasbiy tayyorgarligini shakllantirish mexanizmini to'laligicha ochib berdi. U o'qituvchining ijtimoiy-siyosiy, maxsus va pedagogik-psixologik jihatdan kasbiy tayyorgarligini ta'minlovchi pedagogik shart-sharoitlarni ko'rsatdi. Unda ijodiy xarakteridagi pedagogik faoliyat va uning mazmuni haqida keng ilmiy fikrlar bayon qilinadi. O'qituvchi shaxsining g'oyaviy, professional shakllanishini, o'z-o'zini tarbiyalash va mustaqil bilim olish yo'llarining eng muhim qonuniyatlari haqida fikr yuritiladi. Talablarga estetik ta'lim

va tarbiya berish, deb yozadi V.A.Slastenin – hozirgi kundagi pedagogik tayyorgarlikning hayotiy zarur va yechilmagan nazariy va amaliy muammolaridan bo'lib turibdi. [5]

A.I.Sherbakov esa, pedagogik ta'lim tizimida ixtisoslikka tayyorlash va o'qituvchining shaxsini shakllantirish bir butun va bir-biridan ajralmas jarayon, – deydi. Muallif, yosh avlodni tarbiyalashda o'qituvchi o'rnining muhimligini aytib, o'qituvchi keng bilimli, izlanuvchan, tarbiyalangan, yuqori darajadagi mutaxassis bo'lishi kerakligini ta'kidlaydi. [8]

N.V.Kuzmina o'z tadqiqotlarida o'qituvchi pedagogik faoliyatining psixologik jihatdan tuzilishi, uning mutaxassis bo'lib shakllanishida dastlabki yillardagi ish faoliyatining izchilligi va mexanizmini yoritib beradi. U o'zining ilmiy tadqiqotlarida o'qituvchi mehnatining muvaffaqiyatini ta'minlovchi o'qituvchi shaxsi va pedagogik faoliyatining loyihalash, tashkilotchilik, muloqot qilish kabi asosiy komponentlarini ochib beradi. O'qituvchi mehnatining har xil tarkibiy qismlarini tadqiq qilish bilan birga muallif, pedagogik ishlarni psixologik tahlil qilishning ahamiyatini alohida ta'kidlaydi.

N.V.Kuzminaning ta'kidlashicha, estetik tarbiyaning maqsadi san'at vositalari orqali o'z fikri va sezgisini chuqur anglash, yorqin fikrlash va chuqur his qilishda bolalarga yordam berishdan iborat. Talabalar oliy dargohdagi o'qish davrida faqatgina ta'lim emas, balki maxsus tarbiya ham olishlari kerak. Ular o'zlarida uyushqoqlik, tartiblilik, mustaqillik va vazminlikni tarbiyalashi, umuman hamma munosabatlarda madaniyatli bo'lishni: xushmuomala, ozoda, adabiyot, san'at va musiqa bilan tanish bo'lishlari kerak. Shaxsni faol ijodkorlikka yo'naltirish, hayotdagi voqea va hodisalarni baholay bilish, kishida hissiylikni shakllantirish, yoshlarda sog'lom dunyoqarashni qaror toptirishda estetik tarbiyaning ahamiyati beqiyosdir. Estetik ma'lumotli bo'lmasdan turib, barkamol shaxs haqida gapirish ham mumkin emas. Shuning uchun ham badiiy-estetik tarbiya hamma maktablarda majburiydir.

Estetik tarbiya kishida san'at va hayotdagi go'zallik, olijanoblikni tushunish va yaratilishni, to'g'ri anglash va idrok qilish qobiliyatini shakllantirishni taqozo qiladi. Bu – "shaxs shakllanishida bir maqsadni ko'zlovchi va nazorat qilib turiluvchi estetik faoliyatga va borliqqa estetik munosabatda bo'lishni o'rgatishga qaratilgan pedagogik jarayondir". [3]

Estetik tarbiyaning mazmuni – deydi B.T.Lixachev, bolada borliqqa va san'atga estetik munosabatda bo'lishni, badiiy ijodiyot qobiliyatini oshirish, go'zallik qonuniyatlari asosida mahorat va ko'nikmalarni shakllantirish va o'stirishdir. [4]

Estetik tarbiyaning eng kuchli vositalaridan biri – musiqadir. Musiqa san'ati faqatgina katta ruhiy ta'sir kuchiga ega bo'lmasdan, shaxsning axloqiy shakllanishida ham katta ta'sir ko'rsatadi. Taniqli pedagog olimlardan O.A.Apraksina, B.V.Asafev, N.L.Gronzenskaya, D.B.Kabalevskiy, B.T.Lixachev, K.Mamirov, X.Nurmatov, V.A.Shatskaya, R.G'.Qodirov, Q.B.Panjiyev, F.N.Xalilovlar musiqa pedagogikasi muammolarini yechishga katta hissa qo'shdilar. Ularning ilmiy ishlarida maktab o'quvchilarining musiqiy-estetik tarbiyasi muammolari va musiqa o'qituvchilariga qo'yiladigan talablar keng tadqiq qilingan. Hozirgi vaqtda bolalar estetik tarbiyasining metodologiyasiga, uning pedagogik-psixologik va usuliyatga doir masalalarini ishlab chiqishga katta e'tibor berilmoqda.

Shundan kelib chiqib, bugungi musiqa o'qituvchilari qanday talablarga javob berishlari kerak? – degan savol tug'ilishi o'rinli. Taniqli pedagoglar V.N.Shatskaya va M.A.Rumerlar bo'lajak musiqa o'qituvchilarda umumpedagogik bilim va umummusiqiy tayyorgarlik yuqori darajada bo'lishi kerak deyдилar. B.V.Asafevning ta'kidlashicha, maktabda musiqa tarbiyasini olib boruvchi pedagog – bir vaqtning o'zida instruktor, ruhshunos va rahbardir.

O'zbekiston pedagog olimlari tomonidan umumta'lim maktablari va oliy o'quv yurtlarida o'quvchi-yoshlarni musiqiy va estetik tarbiyalash muammolarini hal etishga yo'naltirilgan ko'plab tadqiqot ishlari amalga oshirilgan.

Bunday tadqiqotlardan: "O'zbek maktablari o'quvchilarining musiqa darslarida estetik tarbiyalash muammolari" (X.Nurmatov), "Musiqa ta'limi jarayonida kichik maktab o'quvchilarida axloqiy hisni tarbiyalash" (K.Mamirov), "O'zbekiston maktablarining o'quvchilarida ko'povozlilik qo'shiq aytish malakalarini shakllantirish" (R.Qodirov), "Musiqa san'ati vositasi orqali o'smirlarni g'oyaviy-axloqiy tarbiyalash" (D.M.Kamolova), "Didaktik o'yinlar vositasida olti yoshlik birinchi sinf o'quvchilarini musiqiy-estetik tarbiyalash" (Z.R.Raximova), "Xalq musiqasi yoshlarni axloqiy-estetik tarbiyalash vositasi" (A.Sh.Hasanov), "Bayanda ijro etish vositasida yosh o'quvchilarning musiqiy-estetik tarbiyasi jarayonini faollashtirish" (F.N.Xalilov), "Musiqa vositasida o'quvchi shaxsida fuqarolik sifatlarini shakllantirish" (F.N.Rupinskaya), "Musiqa vositasida IV-VII sinf o'quvchilar shaxsining axloqiy sifatlarini shakllantirish" (I.R.Razzoqov), "Maktab musiqa — xor faoliyatida o'spirinlarning estetik didlarini shakllantirish" (O.A.Vasilchenko), "Xalq musiqasi vositasida yoshlarni axloqiy tarbiyalash" (B.Azimov), "Musiqa vositasida o'quvchi yoshlarni vatanparvarlik va baynalmilallik ruhida tarbiyalash" (Sh.Jonaydarov) va hokazolar diqqatga sazovordir. Ular o'z tadqiqot ishlarida maktabdagi musiqiy ta'lim va tarbiyaning mazmuni va uni amalga oshirishning pedagogik shart-sharoitlari, uning samarali shakl, vosita va metodlarini nazariy va amaliy-metodik jihatdan asoslab berishgan.

Xuddi shuningdek, talabalarni musiqiy-estetik tarbiyalash vositasi, ularni musiqiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash mavzusida ham bir necha tadqiqot ishlari olib borilgan. Bunday tadqiqotlardan: "O'quvchilarni musiqa o'qituvchisi mutaxassisligiga yo'naltirishda maktab va pedagogika institutining hamkorligi" (S.M.Dadajonov), "Talabalarni musiqiy-estetik tarbiyalash bo'lajak o'qituvchining ijtimoiy faolligini shakllantirish omili" (A.S.Suxachev), "Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini musiqiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash" (R.N. Ergashev), "Student yoshlarni o'zbek musiqiy-folklor qo'shiqlari vositasida estetik tarbiyalash" (M.B.Qosimova), "Darsdan tashqari faoliyat jarayonida bo'lajak musiqa o'qituvchilarida kasbiy mas'uliyatni tarbiyalash" (V.A.Xalilov) "O'zbek xalq qo'shiqchiligi vositasida bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish" (Q.B.Panjiyev) va boshqalar talabalarining musiqiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarligini shakllantirishning bir qancha qirralarini asoslab berishgan.

Muhokama. Ko'p yillik kuzatishlar natijasida shunday xulosaga kelish mumkinki, umumiy o'rta maktabni tugatgan bir qism yoshlarda badiiy did kam rivojlangan, ruhiy ehtiyoj esa yuzaki musiqa bilan chegaralangan.

Hozirgi kunda nota nomini bilib va uni nota yo'liga to'g'ri yozolmaydigan, biror bir musiqa asarining va muallifining nomini eslolmaydigan, o'rganilgan qo'shiqni aytolmaydigan, musiqani sevmaydigan va undan zavq ololmaydigan o'quvchilarni ko'plab uchratish mumkin. Bu holatning bosh sababi o'qituvchilar tomonidan o'quvchilar estetik ehtiyojlarini to'g'ri baholay bilmaslikdir.

Bolalarni yoshlikdan katta va jiddiy musiqaga olib kirishni, "go'zallik ezgulik uyg'otadi" tamoyiliga asoslanib o'quvchi shaxsini shakllantirishni, shu yo'l bilan ularga samarali ta'sir qilishni, o'quvchilarni musiqani katta san'atdek tushunishga, eshitishga va sevishtga o'rgatishni, musiqa san'atini bilishga jalb qilish va unga qiziqish uyg'otishni ko'zda tutadi. "Musiqa" dasturi

orqali tizimli ravishda olib boriladigan mashg'ulotlarning maqsadi bolalarni musiqaviy bilim bilan qurollantirish, ularda bilim va ko'nikmalarni shakllantirish, badiiy did va qiziqishlarni rivojlantirishni kuchaytirmoqdir. Bosh vazifa esa, o'quvchilarni katta musiqa san'ati dunyosiga olib kirish, uning barcha boy shakl va janrlarini tushunish va sevishtga o'rgatish, musiqa madaniyati ular ruhiy madaniyatining bir qismi sifatida tarbiyalashdir.

Musiqiy-estetik tarbiya oldida turgan vazifalarni yechishda musiqa o'qituvchisi katta rol o'ynaydi. Biz ko'rib chiqqan ko'p tadqiqotlarda musiqa ta'limi bakalavr ta'lim yo'nalishi talabalarini o'qitishning turli-tuman tomonlari o'z aksini topganligining guvohi bo'ldik. Musiqa mutaxassisi bo'lgan o'qituvchilarni kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash muammolari keng miqyosda o'rganildi. Unga atab ko'p sonli o'quv qo'llanmalari, to'plamlar va metodik tavsiyanomalar tayyorlandi. Bizni esa, bo'lajak musiqa o'qituvchilarini kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarligini takomillashtirishga yordam bera oladigan tadqiqot ishlari va adabiyotlar qiziqtiradi.

Biz o'z tadqiqotimiz jarayonida tanishib chiqqan ilmiy ishlarda bo'lajak musiqa o'qituvchilarini kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarligini takomillashtirish muammolarining ayrim tomonlari tadqiq qilingan, xolos.

Maktablarni malakali musiqa o'qituvchilari bilan ta'minlashdagi imkoniyat va talablar nomutanosibligi hozirga qadar o'z yechimini topganicha yo'q. Maktablardagi ahvol bu muammoni yanada kuchaytiradi. Hozirgi kunga kelib maktablardagi "Musiqa" dasturlari mazmunining takomillashib, milliydashib borishi yetuk malakali mutaxassis o'qituvchilarni talab qilmoqda. Bu esa, o'z navbatida bo'lajak musiqa o'qituvchilaridan musiqa bilan juda jiddiy va izchil ravishda uzoq shug'ullanishni talab qiladi. Bu holatga sabab bir tomondan o'quvchilar musiqiy-estetik tarbiyasidagi zamon talabi bilan hozirgi kundagi imkoniyat o'rtasidagi ziddiyatlarning hal qilinmaganligi bo'lsa, ikkinchi tomondan esa, musiqa o'qituvchilari bilan maktablarning yetarlicha ta'minlanmaganligidir. Ayniqsa, bo'lajak musiqa o'qituvchilarini ta'lim borasidagi har qanday vazifani mustaqil ravishda hal qilishga tayyorlash zarurdir. Bolalarga umumlashgan hajmdagi musiqiy bilim va dars materialini nazariy tushuntirish, o'quvchining ruhiy hayoti va bilish jarayoni rivojlanishiga rahbarlik qilish bo'lajak musiqa o'qituvchisidan yuqori darajadagi umumiy madaniyat, o'qimishlilik, keng saviyalilik, jiddiy nazariy tayyorgarlik, katta usuliy mahorat, pedagogik odob, badiiy-estetik didga egalikni talab etadi. Hozirgi kunda bo'lajak musiqa o'qituvchilariga kasbiy, shuningdek, musiqiy-pedagogik muammolardan bo'lib turibdi. Ijtimoiy borliq va pedagogik voqelik bo'lajak musiqa o'qituvchilarini maktabdagi musiqa ishiga tayyorlashda, kasbni chuqur egallash uchun ichki hamda qo'shimcha imkoniyatlarni topish va ularni harakatga keltirishni talab qiladi.

O'zbekistonda bo'layotgan jadal o'zgarishlar ta'lim-tarbiya sohasiga ham o'zining ta'sirini o'tkazib, bo'lajak musiqa o'qituvchisidan "Musiqa" darslarida milliy musiqa san'atimizdan foydalangan holda bolalarni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashdek sharaflil vazifani amalga oshirishga tayyor bo'lishlarini talab qilmoqda. Buning uchun oliygohda va mustaqil ta'lim olishda milliy musiqa san'atimizga qiziqishi va ijobiy munosabat uyg'ota olishning shakl va metodlarini egallashi lozimdir.

Bugungi "Musiqa madaniyati" dasturida o'qituvchi faoliyatining o'rni, uning oldida turgan vazifalar, maktab musiqa o'qituvchisiga qo'yiladigan malakaviy talablar o'z ifodasini topgan.

Bo'lajak musiqa o'qituvchisi pedagogik va musiqiy tomondan a'lo darajada tayyorlangan bo'lishi, yaxshi musiqachi va yomon pedagogdan ko'ra, yaxshi pedagog va o'rtacha musiqachi afzaldir. Chunki, umumta'lim maktabidagi musiqiy tarbiya – bu eng avvalo pedagogika, xususiyl tomondan – musiqiy, biroq aniq yo'nalishdagi, mantiqli uzviy, uslubiyotga ega pedagogikadir.

L.G.Archajnikova o'zining "Professiya – uchitel muzyki" ("Musiqa o'qituvchisi kasbi") kitobida musiqa o'qituvchisiga qo'yilgan asosiy talablarni ko'rib chiqib, musiqiy-pedagogik faoliyatdagi qator yo'nalishlarni ajratib ko'rsatadi, bular orasida: tashkilotchilik, bilimdonlik, hissiyot va izlanuvchanlik alohida o'rin tutadi. Kitob muallifi musiqa o'qituvchisining musiqiy-nazariy, xor-dirijyorlik, ijrochilik tayyorgarligiga qo'yilgan talablarni tahlil etib, pedagogik faoliyatining xususiyati va uning umumpedagogik ishdagi rolini alohida ko'rsatib, bo'lajak musiqa o'qituvchilarini tayyorlashni takomillashtirishga alohida e'tibor beradi.[2]

Tajribalar shuni ko'rsatadiki, bo'lajak musiqa o'qituvchilarining o'quv jarayonidagi faoliyatlarini umumta'lim maktablari "Musiqa madaniyati" dasturi mazmuni asosida variativ shaklda tashkil qilish yaxshi samara beradi. Bu eng qulay va samarali yo'l hisoblanadi. Talabalar musiqiy madaniyatining past darajada ekanligini va oliy o'quv yurti musiqa dasturi asosida ularni musiqiy-pedagogik ishga tayyorlashning murakkabligini hisobga olgan holda, musiqa mashg'ulotlarini bir butun fan sifatida o'qitish maqsadga muvofiq.

Bo'lajak musiqa o'qituvchisi shaxsini andazalash o'quvchilarni musiqiy-estetik tarbiyalash vazifalariga muvofiq tuzildi, ya'ni: kichik yoshdagi bolalarda san'atga bo'lgan qiziqish va ehtiyojni shakllantirish; musiqiy-estetik idrok etish ko'nikmasini rivojlantirish; musiqa bilan izchil tanisha borish asosida musiqiy tasavvur, tushuncha, didni shakllantirish; musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish; bilim va ko'nikmalarni tarkib toptirish va boshqalar.

Bo'lajak musiqa o'qituvchisi umumiy vazifalar bilan bir qatorda «Musiqa madaniyati» darslari o'quv-tarbiyaviy jarayoni va sinfdan tashqari musiqiy-tarbiya ishiga tayyorgarlik ko'rishlari zarur. Bular orasida ish dasturining asosiy mazmunini belgilovchi zarur vazifalarni alohida ko'rsatish mumkin. Bular: musiqa darslarini ijodiy tashkil qilish; bolalarda nozik his-tuyg'ularni tarbiyalash; mashg'ulotlar mobaynida o'quvchilarning hayotiy tajribalarini hisobga olish, musiqa mashg'uloti jarayonida ularning idrok etish va aqliy qobiliyatlaridan to'liq foydalanish; ta'lim jarayonidagi son va sifat o'zgarishlari (bilim, ko'nikma va malakalarning) chuqurlashuvi, ularni yangi, yuqoriroq darajada qo'llash; milliy musiqa madaniyatiga shaxsiy munosabatni tarbiyalash.

Bu muhim vazifalarni muvaffaqiyatli amalga oshirishda o'qituvchidan nafaqat kasbiy bilimdonlik, balki pedagogik ko'nikmalar ham talab qilinadi. U o'quvchilarni musiqani sevrishga, unga hissiy munosabat bildirishga, u haqda fikr yuritishga o'rgatishi; milliy musiqa san'atiga havas va qiziqishni shakllantirish, musiqa vositalari orqali bola shaxsining ijodiy imkoniyatlarini, o'qituvchining savollariga javob berishga tayyorgarligini, o'zining bilim va javoblariga ishonchini rivojlantirishi zarur. Bunday vazifalarni yechish uchun oliy o'quv yurtida shakllangan umumpedagogik, musiqiy-pedagogik va maxsus ko'nikmalar kerak bo'ladi.

Natijalar. Umumiy kasbiy-pedagogik ko'nikmalar haqidagi masalani o'rganish bir-butun tuzilmadan har qanday o'qituvchiga zarur bo'lgan umumpedagogik ko'nikmalarni, musiqiy-pedagogik va maxsus ko'nikmalarni ajratib olishga imkon beradi. Bo'lajak musiqa o'qituvchisi musiqiy-pedagogik faoliyati tavsifnomasida yalpi musiqiy-pedagogik va maxsus bilim, ko'nikma va malakalar ko'rib chiqiladi.

Bo'lajak musiqa o'qituvchisining kasb tayyorgarligini shakllantirish jarayonida musiqiy-pedagogik faoliyatga tayyorlashning oxirgi natijasi maktabda olib boriladigan musiqiy-tarbiyaviy ishlarga tayyorligiga qarab aniqlanadi. Oliy ta'limda o'qishni boshlash vaqtidagi holat dastlabki bosqich bo'lib hisoblanadi. Musiqiy-pedagogik tayyorgarlik jarayonidagi natija oxirgi holatning dastlabki holatga nisbati orqali ko'rinadi va pedagogik jarayonning rivojlanish dinamikasi bilan tavsiflanadi.

Aniq pedagogik harakat va operatsiyalarni amalga oshirish uchun bitiruvchi talabada bo'lajak musiqa o'qituvchisining tavsifnomasi talab qiladigan bilim, ko'nikma va malakalar bo'lmog'i zarur.

Shunday qilib, o'qituvchi pedagogik faoliyatini tizimli tahlil qilish, zamonaviy musiqa o'qituvchisi andazasini ishlab chiqish sohasidagi ilmiy ishlarni o'rganib chiqish natijasida quyidagi xulosalarga keldik. Musiqa o'qituvchisining kasbiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarlik tarkibi: o'z kasbiga munosabat, kasbiy bilimdonlik, hissiy-emotsional, axborot berish, loyihalash, tashkilotchilik, muloqot qilish, tadqiqotchilik, tahlil qilish va umumlashtirish kabi komponentlarni o'z ichiga oladi.

1. *O'z kasbiga bo'lgan munosabati.* Ushbu komponent bo'lajak musiqa o'qituvchisining o'z kasbiga va musiqa san'atiga mehr-muhabbati, unga bo'lgan qiziqishi va ma'naviy ehtiyoji, ijobiy pedagogik motivatsiyasida namoyon bo'ladi. O'z navbatida o'qituvchilik kasbiga ijobiy munosabatda bo'lish uning nazariy bilim, amaliy ko'nikma va malakalarining takomillashuviga bevosita yordam beradi.

2. *Kasbiy bilimdonlik* komponenti bo'lajak musiqa o'qituvchisi uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, uning musiqiy-pedagogik faoliyatidagi ijodkorlik darajasini va mustaqil bilim olishga bo'lgan ehtiyojini belgilaydi. Bu – ma'lum tizimda bilim olish va musiqiy-pedagogik vazifalarni ijodiy hal qilishdir. Buni biz o'quv-bilish faoliyatida ko'radigan bo'lsak, u nafaqat umumiy va maxsus bilimlarga ega bo'lishi, balki bu bilimlarni hisobga olgan holda faoliyatning o'ziga xos usullarini egallashi ham demakdir.

Faoliyatning o'ziga xos usullariga: jo'r ovozda ijro etish va kuylash, nota o'qish, transpozitsiya qilish, musiqa asbobida chalish va hokazo ijrochilikning boshqa turlari ham kiradi. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, talabalar tomonidan o'zlashtiriladigan bilimlar bir-biri bilan o'zaro mustahkam aloqada bo'lib, bir butun tizimni tashkil qiladi.

3. *Hissiylik-emotsional komponent.* Bo'lajak o'qituvchining musiqa san'atiga emotsional munosabatda bo'lishi muhim kasbiy ahamiyatga ega. Musiqadagi go'zalliklarni his qilish va o'quvchilarda uni his etish malakasini shakllantirish musiqa o'qituvchisining asosiy vazifalardan biridir. Bo'lajak o'qituvchida hissiy-emotsional komponentni shakllantirish murakkab jarayon bo'lib, u musiqa san'ati bilan jiddiy shug'ullanishni talab etadi. Yangrayotgan musiqani eshitish orqali uni tahlil qilishni o'rganish zarur. Musiqa asarini tahlil etish jarayonida yangrayotgan kuy qanday voqelikni ifodalashini aniqlab olish va bu holatni o'zida his etishi zarur.

4. *Axborot berish komponenti.* Bo'lajak musiqa o'qituvchisi kasbiy-pedagogik tayyorgarligining asosiy tarkibiy qismlaridan biri o'quvchilarga axborot berish komponentidir. Ushbu pedagogik komponent o'qituvchidan «Musiqa madaniyati» dasturi materiallarini chuqur va erkin egallagan bo'lishi, uni o'qitishning zamonaviy shakl, vosita va metodlari, didaktik tamoyillar va yo'l-yo'riqlari, shuningdek, axborotning boshqa manbalariga suyanishni talab etadi. O'qituvchi muayyan sinfing musiqiy tayyorgarlik darajasini aniq bilishi bu

komponentning asosiy mazmunini tashkil qiladi. O'qituvchi dars jarayonida bolalarga bilim berish bilan bir qatorda, ularni nazorat qilish va natijalarni umumlashtirib borishi zarur.

5. *Loyihalash komponenti* o'qituvchidan musiqiy o'quv-tarbiyaviy ishlarni loyihalashtirishda va rejalashtirishda umumpedagogik va maxsus bilim va ko'nikmalar zarur bo'lishini taqozo qiladi. Darsni loyihalashtirishdan avval, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olish maqsadga muvofiqdir. Darsning loyihasini tuzish va unga kiritilgan materiallarni, ayniqsa, musiqa asarining tarbiyadagi mohiyatini hisobga olish muhimdir. Darsni loyihalashtirish jarayonida o'qituvchi dars o'tishning eng samarali usul va yo'llarining qaysi birlaridan foydalanishini aniqlab, darsning bosh vazifasini ajratib olib, qo'shimcha vazifalarni aniqlab ularni bajarish uchun o'qituvchi va o'quvchilarning harakat tuzilishlarini rejalashtiradi.

6. *Tashkilotchilik komponenti*. Tashkilotchilik komponenti ham boshqa komponentlar singari o'qituvchining musiqiy-pedagogik faoliyatida eng zarur pedagogik ko'nikmalardan biridir. Tashkilotchilik komponenti har bir musiqiy ta'lim-tarbiya jarayonini rejalashtirishdan boshlanadi. O'qituvchi maktabdagi har qanday musiqiy-tarbiyaviy tadbirlarni amalga oshirishga kirishishdan avval bolalarning yosh xususiyatlarini albatta hisobga olishi kerak bo'ladi. Buning uchun o'qituvchi «Musiqa madaniyati» dasturining mazmuni, unga qo'yiladigan talablar va uni amalga oshirishning eng samarali uslublarini tanlashi lozim, so'ng esa uni tashkil qilishga kirishadi. Dars, sinfdan tashqari va maktabdan tashqari musiqa mashg'ulotlarini o'tkazishda bir butun sinf jamoasini tashkil qilish muhimdir.

7. *Muloqot qilish komponenti*. O'qituvchining musiqiy-pedagogik faoliyatida o'quvchilar, ularning ota-onalari va o'z kasbdoshlari bilan muloqot qilish komponenti muhim o'rin tutadi. Muloqot qilish komponenti – bu, butun sinf jamoasi va sinfdagi har bir o'quvchi bilan o'qituvchining munosabatlari majmuidir. Bu komponentni namoyon etish uchun o'qituvchida keng dunyoqarash va inson ruhiyatidagi o'zgarishlarni chiqur anglashga zarur bo'lgan barcha xususiyatlar bo'lishi shart hisoblanadi. Buni amalga oshirish uchun o'qituvchi o'quvchilar bilan do'stona munosabatda bo'lishi kerak. Ayniqsa, o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini qozonish zarur bo'ladi. U o'quvchilarning qiziqishi va ehtiyojlarini chuqur tushunishi kerak.

8. *Tadqiqotchilik komponenti*. Musiqa o'qituvchisi kasbiy-pedagogik faoliyatining barcha komponentlari o'zaro yaqin aloqada bo'lib, ularning har biri ijodiy izlanish va tadqiqotchilik bilan shug'ullanishni talab etadi. Musiqa o'qituvchisi kasbiy-pedagogik faoliyati tarkibini tashkil etuvchi barcha komponentlar ilmiy-nazariy asosga ega bo'lmog'i zarur. Har qanday pedagogik jarayonni amalga oshirishda o'qituvchi o'zi orttirgan va boshqa ilg'or o'qituvchilarning tajribalaridan samarali foydalanadi. O'quvchilar bilan musiqiy faoliyatning har xil ko'rinishlarini tashkil qilishda ularning musiqiy bilim darajalarini hisobga olish kerak. Ayniqsa, o'z bilimini oshirish uchun musiqa fani sohasida bo'layotgan ilmiy-tadqiqot ishlari bilan muntazam tanishib borish va fanning zamonaviy yutuqlaridan imkoni boricha foydalanish, musiqa darsining ilmiy tashkil qilinishiga asos bo'ladi.

9. *Tahliliy-umumlashtiruvchi komponenti*. Musiqa o'qituvchisi kasbiy-pedagogik faoliyatining ushbu komponenti maktab o'quvchilari bilan olib boriladigan mashg'ulotlarga ham tegishlidir. Bu komponent bo'lajak musiqa o'qituvchisining o'z kasbiy-pedagogik faoliyatini chuqur tahlil qilishini, undan kerakli xulosalar chiqarib, keyingi faoliyatini tashkil etishida asosiy shart hisoblanadi. O'qituvchi bu komponentga suyangan holda o'z faoliyatiga tanqidiy baho beradi. O'z faoliyati jarayonida erishgan yutuqlari va kelajakda mo'ljallangan ishlarni solishtirish asosida o'quv-tarbiyaviy jarayonni natijalarini tahlil qiladi, o'z faoliyatini

kuzatadi, bu haqda fikr yuritadi, o'z ishi va o'quv-tarbiya jarayonini baholaydi. Buning uchun o'qituvchi maktab «Musika madaniyati» dasturi, uni o'qitish usuliyati, musiqa ta'lim-tarbiyasi mazmuni, maqsadi, vazifalari, shakl va usullarini juda chuqur tushunishi zarur bo'ladi. Musika darsini o'tish jarayonida qo'lga kiritgan shaxsiy tajribasini anglashi va to'plashi, olingan natijalarni ilmiy tomondan asoslashi kerak.

Xulosa. Bo'lajak musiqa o'qituvchilarini kasbiy-pedagogik tayyorgarligini ta'minlash bo'yicha bir necha ilmiy-tadqiqot ishlari amalga oshirilgan bo'lsada, uni bugungi kun talablari darajasida takomillashtirish davr talabidir.

1. Muammoga tegishli ilmiy-tadqiqotlar, adabiyotlar va bo'lajak musiqa o'qituvchilari ish mazmunini tahlil qilish ularning musiqiy-pedagogik faoliyati komponentlarini aniqlash imkonini berdi.

2. Bo'lajak musiqa o'qituvchisining musiqiy-pedagogik faoliyatga tayyorgarligi: o'z kasbiga munosabat, bilimdonlik, hissiy-emotsional, axborot berish, loyihalash, tashkilotchilik, muloqot qilish, tadqiqotchilik va tahliliy-umumlashtiruvchi komponentlardan iborat.

3. Umumta'lim maktabi «Musika» dasturi mazmunidan kelib chiqib, bo'lajak musiqa o'qituvchisining musiqiy-pedagogik ishga tayyorgarligini amalga oshirishda milliy musiqa san'atidan ta'lim va tarbiya jarayonida muhim vosita sifatida foydalanilsa, uning samaradorligi yanada oshadi.

4. Ta'lim jarayonida talabalarni musiqiy-pedagogik ishga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlarini aniqlash, musiqiy fanlarning o'zaro aloqasini yo'lga qo'yish, bir vaqtning o'zida faoliyatning bir necha turidan foydalanish asoslarini yaratishga xizmat qiladi.

5. Bo'lajak musiqa o'qituvchisini musiqa tarbiyasi ishiga tayyorlashni bosqichma-bosqich amalga oshirish uni ketma-ket, uzviy yo'lga qo'yishni ta'minlaydi.

6. Ta'lim jarayoniga milliy musiqa san'ati asarlarini kengroq olib kirish bilan talabalarda musiqiy-pedagogik faoliyatiga bo'lgan ijobiy munosabatini shakllantirishga erishish mumkin.

7. Talabalarni musiqiy-pedagogik faoliyatiga tayyorlashda milliy musiqa asarlari, shuningdek maktab "Musika" dasturi materiallaridan foydalanish, ular faoliyatini maktab musiqa darsidek tashkil qilish bilan bir vaqtning o'zida ruhiy, nazariy va amaliy tayyorlash amalga oshiriladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 2-fevraldagi PQ-112-son qarori.
2. Арчажникова Л.Г. Профессия – учитель музыки. Книга для учителя. М.: Просвещение. 1984. -111с.
3. Кузмина Н.В. Способности одаренность, талант учителя. /В помощь лектору. Л.: 1985. -32с.
4. Лихачев Б.Т. Общие проблемы воспитания школьников. -М.: Просвещение. 1979. - 168с.
5. Сластенин В.А., Мищенко А.И. Профессионально-педагогическая подготовка современного учителя. –М.: Сов.педагогика. 1991.№10. 79-84с.
6. Raximov N.N. Musika o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. T., "METHODIST NASHRIYOTI" 2023.
7. Raximov N.N. Bo'lajak musiqa o'qituvchisida kasbiy-pedagogik tayyorgarlikni takomillashtirish. Monografiya. Monografiya. Guliston., 2021.
8. Щербаков А.И. О подготовке студентов-будущих учителей к исследованию педагогических явлений и процессов. В сб. Психология труда и личности учителя. /Под ред. А.И.Щербакова./ Л.: 1977. 124-131с.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 3 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).